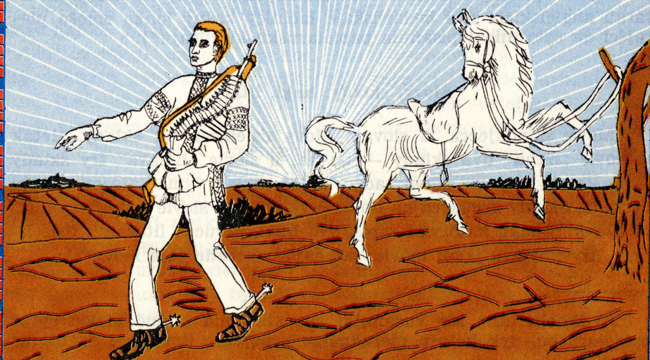
SIAŬBIT

LITOUSKI / BIEŁARUSKI 2-MIESIAČNIK

THE LITHUANIAN★WHITERUTHENIAN 2-MONTHLY

© PDF: Kamunikat.org 2018 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2018

DOBRY SPOSAB NAŬČYCCA ČYTAĆ PABIEŁARUSKU

(Praciah iz 1/6 numaru)

Mular muruje. Malar maluje. Stralec stralaje. Hulec hulaje. Čytar čytaje. Majstra majstruje. Dojlid buduje. Što duša maje, tym i prymaje. Chto dbaje, toj i maje. Hoł jak sakoł. Svaja chatka, jak rodnaja matka. Chleb na stale — ruki svaje. Jon na pana chvareje. Ručki załatyja, ale horła smalanoje. Jakija my sami, takija j našy sani. Naša Sora, to šyje, to pora. Jaki Chomka, takaja j jaho žonka. Aboje — raboje. Zataŭkanaja strava sytaja. Soja sytnaja jemina. Dojka doje karovy.

dž vymaŭlajecca, jak ang. **g** in **general, danger, George:**

dž is pronounced as English **g** in **general, danger, George:**

sadžu, vadžu, sudžu, błudžu, budžu, džyhun. Džupła cyhanskaja puha. Tak jim było sudžana. Les byŭ sadžany. Kapusta pasadžana. Pastuch pabudžany. Ukryŭdžanyja kryŭdavali. Pajšoŭ doždžyk. Paždžy tut, pakul ja prydu. Byli bujnyja daždžy. Kupi maždžer na kirmašu. Stajali łužy daždžavoj vady. Nastała daždžlivaja para. Mały Jazučok hulaŭ z braždžołkaju. Pryjaždžomyja kupcy raskupili vały. Hetyja kalosy ježdžanyja. Žarabok uježdžany.

g vymaŭlajecca, jak ang. **g** ŭ słovie **gift. G** užyvajecca tolki ŭ niekatorych čužych słovach biełaruskaje movy. Prykład: Belg.

g is pronounced as English **g** in **gift.**

f vymaŭlajecca, jak ang. **f. F** užyvajecca tolki ŭ niekatorych čužych słovach biełaruskaje movy. Prykładam: fizyka, filozof.

f is pronounced as English **f.** Example: fizyka, filozof.

Kali suhuki **b, f, g, h, ch, k, m, p, v** stajać pierad **i**, dyk jany vymaŭlajucca miakka.

When consonants **b, f, g, h, ch, k, m, p, v** are followed by **i**, they are pronounced **soft.**

Prykłady (Examples): Bitva, chitry, kisły, misa, piva, vino. Šmat prykładaŭ jo vyšej la **i** i la jinšych hukaŭ.

See many instances above, pertaining to **i** and other sounds.

Kali suhuki **b, f, g, h, ch, k, m, p, v** stajać pierad samahukami **a, o, u, e** i vymaŭlajucca miakka, dyk, kab pakazać miakčyniu hetych suhukaŭ, prośle jich stavicca **i.** Hetaje **i**, katoraje stajić pamiž suhukam i samahukam, nie vymaŭlajecca, a tolki pakazuje miakčyniu papiaredniaha suhuku.

When consonants **b, f, g, h, ch, k, m, p, v** are followed by vowels **a, o, u, e** and are pronounced soft, then an **i** is placed **after them** in order to indicate their soft pronounciation. This **i** between the consonant and

(Praciah na 3-iaj bačynie vokładki)

SIAŬBIT

Litoŭska-Biełaruski dvumiesiačnik

The SOWER

The Litvanian-Whiteruthenian bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1959, sakavik-krasavik **Nr. 2 (7)** **March-April 1959**

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho ekzemplaru 15 c.

Adress: Rev. F. Czerniawski, 569 Crane St., Schenectady, N. Y., U. S. A.

DZIELA BIEŁARUSKAHA NARODNAHA ŚVIATA PRAHAŁAŠEŃNIA NIEZALEŽNAŚCI BIEŁARUSI REDAKCYJA „SIAŬBITA” PIERASYŁAJE ŬSIM ČYTAROM PAŽADAŃNI ŠČAŚLIVAJE, DAŚPIEŠNAJE PRACY NA NIVIE NACYJANALNAJ I Ŭ ŽYĆCIU ASABISTYM.

DZIELA ŚVIATA VIALIKADNIA REDAKCYJA ŽADAJE VIASIOŁAHA ALLELUJA.

Č czytajecca jak polskaje „cz”: čytać = czytać. Š czytajecca jak polskaje „sz”: šapka = szapka. Ž czytajecca jak polskaje „ż”: žyta = żyta. Ŭ czytajecca jak angielskaje „w”: hałoŭka, byŭ. V czytajecca jak polskaje „w”: vada = wada.

VIALIKDZIEŃ

Uviasnu chryścianie majuć śviata Vialikadnia na pamiatku ŭskrysieńnia Pana Jezusa. A katoraj hadzinie Jezus Chrystus uskres, niama viedama. Viedajem tolki iź Śviatoha Piśma, što ŭskres pierad uschodam sonca. „Na pieršy dzień tydnia, vielmi rana, niasučy pryhatavanyja pachi, pryjšli jany da mahiły i razam iź jimi niekataryja jinšyja, ale znajšli kamień advaleny ad mahiły. I, uvyjšoŭšy, nie znajšli cieła Pana Jezusa”. (Łuk. 24, 1-2). „Ale niekataryja žančyny z našych ... byli naranicy la mahiły i nie znajšli cieła Jaho i, pryjšoŭšy,

skazali, što jany bačyli, jak źjavilisia Anioły, katoryja kažuć, što Jon žyvy" (Łuk. 24, 22-23).

Anioł zyjšoŭ ź Nieba j advaliŭ kamień pry hrobie. „I voś stałasia vialikaje trasieńnie ziamli; bo Anioł Panski zyjšoŭ ź nieba i, prystupiŭšy, advaliŭ kamień ad dźvieraŭ mahiły i siadzieŭ na jim" (Mac. 28, 2). — Podle navuki śviatych Ajcoŭ, heta zrabiŭ anioł nie kab zrabić darohu Chrystusu, bo ŭ tej časinie ŭžo nia było ŭ hrobie Chrystusa; advaleńnie adbyłosia paślej dziela ludziej, katoryja prychodzili da hrobu.

U Izraelcaŭ i Rymlanaŭ kaniec dnia i pačatak dnia ličylisia za cełу dzień. U piatnicu a hadzinie 3-aj Pan Jezus pamior i byŭ pachavany. Praležaŭ kolki hadzinaŭ u piatnicu, cełу dzień sybotu i pačatak niadzieli. Razam ličyłasia 3 dni. Tak pradkazaŭ Pan Jezus. „Na trejci dzień uskreśnie" (Łuk. 17, 23). „Zrujnujcie dom hety (Majo cieła), i Ja za try dni adbuduju jaho" (Jan 2, 19). Kali Apostał Paŭła kaža, što Ajciec Jaho ŭskrasiŭ, to tolki dzielataho, što Chrystus maje supolnuju jistotu z Ajcom, adyli, što Chrystus dziejiŭ, to toje dziejiŭ i Ajciec. „Jak Chrystus uskres iź miertvych cieraz słavu Ajca, tak i nam chadzić u vadnoŭlenym žyćciu" (Ryml. 6, 4). — Što Chrystus uskres, niama sumlevu. „Nia ŭ tym zasłuha chryścianaŭ, kali vieryli, što Chrystus pamior, ale ŭ tym, što ŭskres iz pamierłych" (śv. Ambrozy).

Śviatkujučy **Vialikdzień** na pamiatku z umierłych uskrysieńnia Chrystusa, chryścianie paŭvodzili niekataryja praktyki z izraelskich abchodaŭ, a jinšyja z pahanskich. Voś paśviačeńnie miasa prypaminaje paschalnaje jahniotka, presnyja chlaby — macu abo mannu. A ciž paśviačeńnie jajec nie prypaminaje jak z małoha zarodku paŭstaje žyćcio. Tak sama čas śviatkavańnia toj samy. Pra toje, kali śviatkavać Vialikdzień, pastanavili na Nicejskim Suboru ŭ 325 hodzie. Vialikdzień maje być u pieršuju niadzielu pa zraŭnańniu dnia z nočaj viasnoj i pa paŭni miesiaca. Nia kažnaha hodu byvaje taje samaje daty, ale zaŭsiody miž 22 sakavikom i 25 krasavikom. Čas postu pierad Vialikadniam pakazuje pahladna nam dačasnaje žyćcio, poŭnaje biedaŭ i spakusaŭ, čas vialikadny pakazuje ščaście, jakoje nas čakaje pa ŭskrysieńniu. Dziela taho zaachvočavajuć u poście da pakuty j smutku, a Vialikadniam da radaści, viasiołych śpievaŭ. Kaścioł prypaminaje nam uskrysieńnie z hrachoŭ Sakramentam Pakuty i Śviatoj Eŭcharystyjaj (4 pryk. Kaśc.). „Kab čystyja mahli ŭskreści z hrobu ziamli, musim ciapier uskreści z hrobu hrechu" (śv. Ambr.).

Zbaviciel uskres, kab davieści nam, što jość Boham i što my niekali ŭskreśniem. Niedaviarajučy Apostał Tamaš, pierakanaŭšysia pra

ŭskrysieńnie Chrystusa, skazaŭ: „Pan moj i Boh moj” (Jan 20, 28). Chrystus jość pieršy, katory sam uskres (1 Kor. 15, 20). Pan Jezus zraza (uzor) nam (Deh.). „Jak z umierłych uskresła našaja hałava, Pan Jezus, tak i my niekali ŭsie ŭskreśniem” (śv. Iren.). Pierš-napierš uskrasiŭ Chrystus Svajo Cieła, a paślej uskresić i ŭsio cieła, značyć nas (śv. Atan.). Viera ŭ budučaje ŭskrysieńnie było Jobu najvialikšaj paciechaj u jahonaj niadoli (Job 19, 25).

Ksiondz F. Č.

VIASIOŁY DZIEŃ

Viasioły dzień dla nas nastaŭ,
Jakoha cely śviet žadaŭ;
Siahodnia Chrystus z hrobu ŭstaŭ!
Alleluja, Alleluja, Alleluja!*)

Ŭładar Niabiosny k nam prybyŭ,
Jak ćviet na soniejku zaćviŭ,
Pa śmierci z nami jznoŭ zažyŭ!

Piaklanu nietru zvajavaŭ,
Usieńkich złydniaŭ pakanaŭ,
A hrešnym łasku daravaŭ!

Da troch dzion u 'tchłani pravioŭ,
Tam paciašaŭ śviatych Ajcoŭ,
Paśla z Saboju jich pavioŭ!

A tyja što-da-adnaho,
Jak Zbaŭcu ŭbačyli svajho
Zahavaryli da Jaho:

Vitaj, žadany nam, vitaj!
O, Chryście, nas nie pakidaj,
Z atchłannaj mocy vybaŭlaj.

Jakuju-ž radaść mieli ŭ ćmie,
Jak Zbaŭcu ŭbačyli ŭ siabie,
Jakoha zdaŭna ždali ŭsie.

Na trejci dzień Sam z hrobu ŭstaŭ,
Piačaciaŭ navat nie pačapaŭ,
Na stražaŭ žudki strach napaŭ.

A jak Chrystus z mahiły ŭstaŭ,
Svajich apostałaŭ vitaŭ,
Da Matki aniełaŭ pasłaŭ.

Anioły viernyja Maje!
K Dzievańcy jdziecie vy barździej,
K Najśviatšaj Matańcy Majej.

Vitajcie Dzievu ad Mianie,
I zapiajecie dla Jaje:
Vitaje Tvoj Synok Ciabie!

Paśla u jasnaści takoj
Da Matki zbližyŭsia śviatoj
I pryvitańnie kaža Joj:

Budź poŭna radaści usia,
Matula rodnaja Maja,
Žałoba skončyłaś Tvaja.

Vitaj-ža, Jezu Moj žyvy,
Synok Moj luby, załaty,
Paciecha ŭsiakaje dušy!

Ach, vielmi viesieła ŭžo Mnie!
Žyvoha ŭbačyŭšy Ciabie,
Jak novym śviet staŭ dla Mianie.

Tak viesieła ź Jim reč viała,
Całujučy rany Chrysta,
Ź vialikim ščaściam adyšła.

---

*) Pa kažnych troch radkoch piajuć Alleluja, Alleluja, Alleluja!

O, Chryście, što ŭstaŭ za try dni,
Hrachi nam našy adpuści,
Dušy zbaŭleńnie pryniasi!
Alleluja, Alleluja, Alleluja!

SORAK PIERŠYJA ŬHODKI PRAHAŁAŠEŃNIA NIEZALEŽNAŚCI BIEŁARUSI

Sioleta dvaccać piataha sakavika (marca) prypadajuć 41-yja ŭhodki prahałašeńnia niezaležnaści Biełarusi (u Miensku 25 sakavika 1918 hodu). Niezaležnaja Biełaruś borzda jznoŭ była paniavolena, bo maładoje haspadarstva nie mahło ŭstojić suproci dvuch imperyjalizmaŭ — rasijskaha z uschodu i polskaha iz zachadu. Ale darma! Prahałašeńnie niezaležnaści Biełarusi maje vializarnaje značeńnie.

Nia ŭsie razumiejuć, što znača narodu svajo niezaležnaje haspadarstva. A tym časam užo toje, što ŭ ciapierašnim časie navat najbolej astałyja ŭ svajim razvoju narody žoŭtaj i čornaj rasaŭ zdabyvajuć niezaležnaść, pakazuje vialikaje značeńnie kažnamu narodu svajho niezaležnaha haspadarstva; pakazuje heta na kaniečnuju patrebu kažnamu narodu svajho sobskaha haspadarstva. I zapraŭdy, kali kažny čałaviek u poŭnaj miery moža raźvicca tolki budučy dziejnym siabram svajho narodu, dyk kažny narod moža davoli vykarystać svaje zdolnaści, davoli raźvicca z hledzišča kulturnaha, haspadarskaha, hramadzkoha j palityčnaha tolki ŭ svajim niezaležnym haspadarśćvie. Dziela taho narody imknucca zdabyć niezaležnaść, ale tyja, što majuć niezaležnaje haspadarstva, jaho nikoli samochoć nie zrakajucca. Narod biaz sobskaha haspadarstva jość, jak parabak u haspadara. Kažny zhodzicca, što valej być samomu haspadarom, čymsia parabkam navat u najlepšaha haspadara.

Praŭda, nia ŭsie haspadary roŭnyja j nie adnolkava majucca ŭsie parabki. Hetak byvaje j siarod narodaŭ. Anglija, darma što sama mieła najbolšuju karyść iz svajich kolonijaŭ, adnačasna pryjała jich narodam, hadavała svaje kolonialnyja narody z boku kulturnaha, haspadarskaha j palityčnaha. I ciapier, kali narody angielskich kolonijaŭ bolej-mieniej uzhadavanyja, Anglija samochoć dajeć jim svabodu, i jany stanoviacca niezaležnyja. Hetak ža robie Belgija j Holandyja. Nia toje Maskoŭščyna; ziemli nia dzikich i nie paŭdzikich narodaŭ jana zachapiła, jak heta zrabili mienavanyja haspadarstvy; nie, Maskali paniavolili narody, u tym liku narod biełaruski, katoryja ŭ svajim razvoju stajali vyšej za Maskaloŭ, vyšej z kažnaha hledzišča. Hetyja narody nia mieli čaho vučycca ŭ Maskaloŭ, naadvarot, Maska-

li ŭ jich vučylisia. Maskali ŭvieś čas rupilisia tolki praz toje, kab hubić, niščyć paniavolenyja jimi narody, i ŭvieś čas, sotni hod, niščyli, asabliva ž niščać ciapieraka. Dyk nam, Biełarusam, i pahatovie kaniečnie treba vyzvalicca z pad maskoŭskaha jarma.

K. Braskar.

BIEŁARUSKI HIMN

Nie pahasnuć zorki ŭ niebie,
Pakul nieba budzie —
Nie zahinie Kraj Kryvicki,
Pakul buduć ludzi.

Nočka ciomnaja na śviecie
Viečna nie panuje;
Ziernie, kinutaje ŭ nivu,
Uschodzie dy krasuje.

Naša ziernie — našy dumki
Nie zahinuć śvietu, —
Blisnuć kvietkaj niepablekłaj
Viečnych ahniaćvietaŭ.

Z dobrych dumak, što my kiniem
Na svajim dzirvanie,
Budzie ŭnukam našym žniva —
Dola-panavańnie.

Kryvičanskaju rukoju
Śvietłaj praŭdy siła
Słavu lepšuju napiša
Baćkaŭščynie miłaj.

Zaćvicie jana, jak sonca
Prośle niepahody,
U roŭnaj voli, u roŭnym stanie
Miž usich narodaŭ.

Nie zahinie Kraj Kryvicki,
Pakul žyvy ludzi, —
Nie pahasnuć zorki ŭ niebie,
Pakul nieba budzie!

Napisaŭ hety himn Jan Łucevič. Jon padpisavaŭsia pad svajmi vieršami mianuškaju „Janka Kupała”. **„Nie pahasnuć zorki ŭ niebie”** jość zapraŭdny himn biełaruski; i ŭžyvaŭsia jon jak taki. Pašyrany ž ciapier „My vyjdziem ščylnymi radami” jość nia himn, a marš. Pašyreńnie svajo jon zaŭdziačuje tamu, što jaho lahčej piajać, prymiež taho muzyka da himnu „Nie pahasnuć zorki ŭ niebie” davoli ciažkaja. Nielha, adyli, vybirać lahčejšaje tolki dziela taho, što jano lahčejšaje, ale treba rabić i ciažkuju rabotu, kali jana patrabniejšaja. Zvyčajna ciažšaja rabota i jość rabotaju važniejšaj, patrabniejšaj.

PROJEKTUJECCA ŚVIETNY SUBOR

Papiež Joannes XXIII ahałasiŭ sklikańnie Rady Ekumeničnaj (śvietnaj). Heta stałasia ŭ časie Papieskaha daviedańnia da Bazyliki śviatoha Paŭły za murami. Padajučy ŭ skaračeńniu pramovu papieskuju, urad vatykanskaha druku vyjaśniŭ, što metaj hetaha Suboru budzie: „Nia tolki padniać duch chryścian, ale taksama pazvać adłučanyja kaścioły šukać adzinaści, katoraj ciapier žadaje šmat ludziej

na śviecie". Paśpiešnaja patreba sklikańnia śvietnaj rady jošć patrebaj chryścianskaha śvietu. Čas i miesca jašče nie ŭstanoŭlenyja. Mahčyma subor budzie za jaki hod u Rymie.

Apošni śvietny Subor adbyŭsia ŭ 1869 hodzie, na katorym byŭ ahałošany dogmat nieabmylnaści Papieža ŭ viery j moralnaści, kali ahałosie „ex catedra" ŭ hetych rečach usiamu katalickamu śvietu. Pastanovy suboru, kali paćvierdžany Papiežam, stajucca dogmatami Katalickaha Kaściołu.

U dadatak da śvietnaha Suboru Papież, jak biskup rymski, pastanaviŭ sklikać dyjecezalny synod, kab na jim razhledzić „problemy, katoryja pad pahrozaju" i „rastučyja niebiaśpiečnaści duchoŭnamu žyćciu viernikaŭ".

U vatykanskich kołach kažuć, što hałoŭnaj metaj sklikańnia śvietnaha Suboru jošć damovicca da zhody miž chryścianskimi Kaściołami. Zacikaŭleńnie Śvietnym Suboram vialikaje navat miž dobra dumajučymi jinšaviernikami. — Hetak Pastor Edv. T. Dahlberg, staršynia Krajovaj Rady 33 protestanckich i pravasłaŭnych Kaściołaŭ, aśvietčyŭ, što zbliżeńnie ŭsich chryścianskich kaściołaŭ było-b „Boham dabrasłaŭlenaje". „Usio, što stavić krok da zadzinočańnia kaściołaŭ jošć zbaŭlennaje, treba adnak padčyrknuć, što zbliżeńnie takoje musić być na padstavie supolnaha źjezdu, ale nie na ŭmovach, jakija stavić adzin kaścioł druhomu". Pastor Dahlberg zaściarochsia, što protestanty nia zhodziacca, kali jich buduć uvažać za „adłučanych chryścian, katoryja varočajucca da Rymskaha Kaściołu".

Mitrapalit Anton Bašyr pravasłaŭny arcybiskup Syryjski aśvietčyŭ, što „narody Ŭschodu zaŭsiody hatovyja da takich naradaŭ. Nia vidžu nijakaj pryčyny, dziela katoraj apostalskija kaścioły majuć być padzielenyja. Jošć tolki adzin śviaty Apostalski Kaścioł. Ciapierašnija rożnicy mohuć być vyraŭnanyja na Suboru Ekumeničnym" (śvietnym). Jon padčyrknuŭ, što adnym iz sposabaŭ zadzinočańnia jošć razhledzić vialiki razłom z 1054 hodu. Razhlad navuki j dogmataŭ, katoryja abaviazavali j adkinieńnie tych punktaŭ, katoryja daviali da schyzmy, moža davieści da zhody. Ale, kali adna starana choča kiravać druhuju staranu, to ja peŭny, što ŭschodnija Kaścioły nikoli na heta nia zhodziacca". Hetak skončyŭ svajo aśvietčańnie Mitrapalit Bašyr.

Budučynia pakaža, ci prydzie da zhody. Mahčyma ź niekatarymi niezależnymi ad biazbožnych uładaŭ biskupami j dojdzie da parazumieńnia. Ale ciažka spadziavacca pahadžeńnia ź biazbožnymi ŭradami, katoryja jašče dalej raździalajuć, staviačy svajich partyjnych na

vyššyja kaścielnyja stanoviščy, katoryja kamunizujuć duchoŭnikaŭ i robiać ź jich tajnych agientaŭ uładaŭ. Kali-b takija ŭrady j vysłali jakich pradstaŭnikoŭ, to napeŭna tolki dziela prapagandy dy dalšaha raźbivańnia. Dziali j panuj, kaža rymskaja prykazka.

HUKAŃNIE VIASNY

Ź pieršych dzion viasny biełaruskija dziaŭčaty źbirajucca na ŭzhorak, stanaviacca vidam da sonca j pačynajuć hukać (klikać) viasnu pieśniami, katoryja dziela taho zavucca pieśniami hukalnymi.

Hukańnie (klikańnie) viasny naleža da cikavych i charošych zvyčajoŭ-abradaŭ biełaruskich. Hety zvyčaj u niekatarych miascovaściach biełaruskich zachavaŭsia da našych dzion, a ŭ jinšych — taksama miascovaściach biełaruskich — jaho zabylisia.

Prykładam hukalnaj pieśni moža być nastupnaja pieśnia.

Oj, całom, całom

Oj, całom, całom, całom,
Dy ciopłaje leciečka,
Oj, zdarova ž ty była,
Oj chałodnaja zimačka, hu!

Oj ža zimka chałodna
Łuhi pamaraziła,
Leciečka ž viasioła —
Łuhi, hory uźviesialiła, hu!

Ciabie, zimku, prapuščać,
Leciečka użvialičać,
Oj ža ty viasna-krasna,
Oj, što ty, viasna, nam pryniasła? Hu!

CI TAK MUSIĆ BYĆ?

Niadaŭna daviałosia mnie bačyć dziejańnie alkaholu na dosyć vialikaj kolkaści ludzioŭ, i ja zadumałasia nad hetym: ci tak musić być?

Było heta jihryšča z napitkami j zakuskaju. Maładzion (abo j nia susim małady) padychodzie j kuplaje harełku. Jon paviesialeje, vidać alkahol pačynaje dziejić. Ale čałaviek pjeć dalej. Vočy robiacca ŭ jaho mutnyja. Jinšyja pjanyja traciać uładu nad saboj, pačynajuć hałasavać, čapać znajomych i nieznajomych, traciać uładu nad svajim ciełam, spatykajucca, šklanki valacca z jichnich ruk, i hetak jany prykracca ŭsim, až pakul nie zavalacca j nie zasnuć.

Ale jo tut i žonka, što pryšła razam. Jana ŭmaŭlaje j prosie bolej nia pić, ale, viedama, darma. Tady jana starajecca być pry mužu, padtrymać jaho fizyčna j bajicca, što daviadziecca joj iz pjanicam jašče vyciarpieć. Moža pryjechali aŭtam, i strach padumać, jak jon

u hetym stanie moža zavieźci. A jość i dzieci, što hladziać, jak baćka „viesialicca”. Što tut rabić? — dumajuć jany. Moža źviarnucca da svajakoŭ, da znajomych, kab baćku ŭździeržyli ad dalšaha pićcia? Ale bajacca baćki i soram hetak jaho biadu vyjaŭlać. Škada j maci, ale što-ž tut zrobiš? Kali baćka ŭžo susim pjany, tady jany čujuć vialiki ciažar na dušy. Hetak baćka pjanica psuješ dušy svajich dziaciej. Jašče horaj, kali pjeć matka, bo jana jašče bolej razburaje žyćcio radzimy. Što kazać pra dzieci pjanicaŭ? Jakaja budučynia jich čakaje? Ci dobraje pieramoža, ci pojduć śledam za baćkami? Žyćcio pakazuje, što najčaściej dzieci pjanicaŭ byvajuć taksama pjanicami.

Kažny pjanica ŭ niekataraj miery stračany čałaviek. Navat najlepšy čałaviek, najzdalniejšy, kali jon pjančycca, dyk karyść iź jaho, prynamsia napałovu, mienšaja, udvaja mienšaja ź jaho karyść narodu j radzimie-siamji. A časta byvaje, što z pjanicy niama nijakaj karyści, a tolki škada. I skupy byvaje pjanica na spravy svajho narodu i na patreby radzimy, ale na toje, kab trucicca harełkaju j atručavać žyćcio jinšym, jon nia skupy. Vialikuju stratu maje naš narod ad taho, što niekataryja synovie jahonyja pjanicy.

Dyk kaniečnie treba supraćdziejić pjanstvu. Jak pry kažnaj chvarobie, tak i pry hetaj najpierš treba rupicca, kab nie dapuścić da chvaroby pjanstva. Kali baćki nia pjuć i nie dajuć pić dziaciom, pakul hetyja ad jich zaležać, dyk zvyčajna byvaje, što dzieci, vyrasšy nia buduć pjanicami. Kali chto pjeć „u mieru”, ale čuje, što jon užo pryvykaje pić, niachaj pić pierastanie, bo dalšaje pićcio daviadzieć jaho da pjanstva, z katoraha jamu budzie ciažka abo j niemahčyma vyzvalicca. Kali sam „u mieru pjučy” nie naziraje abo nie zvažaje, što jon pryvykaje da pićcia, niachaj stanaŭko spraciviacca jahonamu pićciu blizkija jamu. Najčaściej takoj blizkoj budzie jahonaja žonka. Šmat mužčyn uratavali žonki ad pjanstva.

A jak lačyć tych, što ŭžo pjanicy? Harełka, alkahol naahuł dzieje ŭ troch halinach: fizyjologičnaj, psychičnaj i socyjologičnaj (dačynieńni čałavieka da jinšych ludzioŭ, da tych, z katorymi jon stykajecca).

Dyk u hetych troch halinach treba z pjančańniam zmahacca. Pjanica nia čujecca fizyčna dobra, ale ŭvieś čas starajecca, kab čucca dobra j šukaje pomačy ŭ harełcy. Dyk treba kab čałaviek mieŭ dobruju ježu, dajučuju ŭsio patrebnaje; kab byŭ na śviežym pavietru j mieŭ dosyć ruchu. Tady fizyčnaje zdaroŭje budzie suproćstaŭlacca pićciu. Pićcio zahłušaje pačućcio niapeŭnaści j strach z budučyni, ale kali čałaviek bača adzin tolki ratunak na heta ŭ harełcy, dyk jon užo

vielmi chvory, i treba daŭhoha lačeńnia, kab jaho papravić. I ŭ takim prypadku blizkija asoby mohuć pamahać. Majuć dahladać jaho, ale adnačasna pryjać jaho najbolšaj niezaležnašci. Treba staracca vyvieści pjanicu ź jaho adzinoty, viarnuć zacikaŭleńni da spravaŭ, katoryja jon uvažaŭ daŭniej za važnyja.

Da sudździ, śviatara j doktara prystupiŭ jašče ŭniversytet da zmahańnia z pjanstvam. U Zadzinočanych Haspadarstvach u kažnym stejcie jo klinika, dzie možna lačycca ad pjanstva (u Niu Yorku — Bellevue, hospital). Aprača hetaha, užo kala 50 hod pracuje pryvatnaja arhanizacyja Alcoholic Anonimus (adrys: 133 E. 39 Street, NYC, N. Y.). Heta hrud byłych pjanicaŭ (zakładnik jaje doktar Bob). Jany pamahajuć vyratavacca ad chvaroby pjanstva. Vymahajuć tolki, kab całaviek, što da jich zvaračajecca, ščyra žadaŭ pierastać być pjanicaj. Pryjdzie da jaho dvuch mužčyn z henaha tavarystva, i jany buduć pamahać jamu ratavacca. **M. St.**

NAVUKA ZA BIBLIOTEKARA

Adnej z dobrych adumysłovaściaŭ jo bibliotekarstva. Kab stacca bibliotekarom albo bibliotekarkaju ŭ Zadzinočanych Haspadarstvach, treba, pa skančeńniu siaredniaj škoły (High School), skončyć kolegiju (kaledž) ź jakoj chocia adumysłovaściaj i tady jašče vučycca hod na bibliotečnym fakultecie, katory zavuć bibliotečnaj školaju (library school), značycca ŭsiaho 5 hod navuki prośle siaredniaje škoły. U bibliotečnaj škole zdabyvajuć stupień magistry bibliotekarskich navukaŭ; pry žadańniu možna zdabyć i dochtarat bibliotekarskich navukaŭ.

U bibliotečnaj škole možna specyjalizavacca ŭ troch kirunkach:

a) da słužby ŭ prynarodnych (publičnych) bibliotekach, b) da słužby ŭ universyteckich bibliotekach i c) da słužby ŭ specyjalizavanych bibliotekach. Pa kolki hadoch pracy ŭ vadnej z hetych kategoryjaŭ jość mahčymaść pierajci da jinšaj bibliotekarskaj kategoryji.

U prynarodnych bibliotekach charaktarystyčnym i cikavym stanoviščam jo stanovišča „paradnika-čytara". Jak nazoŭ pakazuje, bibliotekar na hetym stanovišču starajecca daviedacca zacikaŭleńni čytarovy j układaje jamu adpaviednuju prahramu čytańnia. Dziela taho što ŭ prynarodnych bibliotekach čytary składajucca ź ludziej roznaha vieku, tut jo mahčymaść specyjalizavacca za dziacinaha bibliotekara, bibliotekara moładzieży abo bibliotekara vyrosłych. „Adukacyja vyrosłych" jo važnym spakmieniam u bibliotečnaj prahramie navuki.

U ŭniversyteckich bibliotekach čytary składajucca z moładzieży, katoraja maje svaju ŭkładzienuju prahramu j vučycialoŭ, što viaduć

daśledavańni ŭ roznych halinach viedy. Bibliotekar musić pakazać, jak i dzie znajci patrebny matarjał z kažnaje haliny.

U specyjalizavanych bibliotekach vymahajuć hłybšaha viedańnia taje navuki, dziela katoraj jisnuje danaja specyjalizavanaja biblioteka. Kali kandydat, pierad ustupleńniam da bibliotečnaje škoły, nia maje stupienia bakalaŭry z takoje navuki, dyk jaho časta vymahajuć zdabyć hety stupień, i tolki prośle hetaha jon dastaječ stupień magistry bibliotekarskich navukaŭ. Prykładam, teologičnaja biblioteka vymahaje stupienia magistry z teologiji, ralejnaja — z ralejnictva, chimičnaja — z chimiji, fizyčnaja — z fizyki. Časta hetyja biblioteki źviazanyja z industryjaj. I časta ad bibliotekara vymahajuć znaćcia čužych movaŭ, kab moh sačyć čužuju litaraturu z danaje navuki.

Šmat vialikich bibliotekaŭ jak prynarodnych (prykładam, New York Public Library), tak i universyteckich maje padzieł podle nacyjanalnych hrupaŭ: słavianski adździeł, uschodni adździeł i h. d. U takich bibliotekach patrabujuć da kažnaha adździełu viedamcaŭ u vasobnych halinach, a taksama znaćcia movaŭ — prynamsia niekatorych — danaje nacyjanalnaje hrupy.

Treba jašče mienavać siełavyja biblioteki. Jany raźvityja ŭ vapryčonuju systemu: majuć centralnyja biblioteki i małyja adhalinieńni; najcharaktarystyčniejšaj rysaj jichnaj jość pierajezdnyja biblioteki, katoryja mieściacca ŭ trejlerach i absłuhujuć aznačany siełavy rajon. U siełavych bibliotekach, aprača zvyčajnych vymahańniaŭ, vymahajuć jašče viedańnia socyjalnych umovaŭ danaha rajonu j kiravańnia aŭta.

Jak bačym, patrabavańni j mahčymaści vielmi šyrokija. Pačatnaja płata bibliotekaru (-rcy) pryblizna 3,500 dalaroŭ u hod, ale nia ŭsiudy adnolkavaja. Jość mahčymaści borzdaha avansu. Hałoŭny bibliotekar dastaječ da 10 tysiačaŭ dalaroŭ u hod. Pieravažna prynarodnyja (publičnyja) biblioteki płaciać najlepiej. Zaleža, adyli, ad stejtu, ad vieličyni biblioteki i h. d.

Ciapier bibliotečnyja fakultety (library schools) na ŭniversytetach jość blizu ŭ kažnym stejcie. Najhałaŭniejšyja bibliotečnyja fakultety jość na ŭniversytetach: Kolumbijskim u Niu Jorku, Čykaskim, Illinojskim, Kalifornskim. U Niu Brunśviku (stejt Niu Džersi) taksama adčynieny dobry bibliotečny fakultet.

Aprača zvyčajnych adnahodnich bibliotečnych škołaŭ, jość na ŭniversytetach viačernyja kursy (prykładam na kolumbijskim universytecie ŭ Niu Jorku), dzie možna vučycca ŭviečary raz abo kolki razoŭ na tydzień, zaležna ad taho, kolki na heta maješ času. Skančeńnie

poŭnaha takoha bibliotečnaha kursu maje toje samoje značeńnie, što j skančeńnie bibliotečnaj škoły. Asabliva dobra, kali maładzion albo dziaŭčyna pastupie na rabotu da biblioteki, a ŭviečary chodzie na bibliotečnyja kursy, bo takim paradkam pobač iz vučeńniam jo praktyka. Da pryjma na bibliotečnyja kursy patrebnaja taja samaja pryhatova, što j da pryjma da bibliotečnaje škoły (fakultetu).

Kab być dobrym bibliotekarom, treba, aprača navukovaje pryhatovy, lubić knižki i lubić mieć dačynieńni ź ludźmi. Na heta peŭnie ž zvaračajuć uvahu i pryjmajučy da bibliotečnaje škoły.

Praca ŭ biblioteccy, aprača taho, što pryjamniejšaja j lahčejšaja, čymsia praca ŭ siaredniaj škole, dajeć jašče dobruju mahčymaść dziela pracy navukovaj. Dajeć praca ŭ biblioteccy taksama dobruju mahčymaść dziela pašyreńnia viedamkaŭ pra biełaruski narod i jahonuju spravu, bo viedamki pašyrajucca knihami j ludźmi, a z tymi j druhimi najčaściej stykajecca bibliotekar.

Kryvičanka-bibliotekarka

Prof. Dr. J. Stankievič

HISTORYJA KRYVIČ-LITVY-BIEŁARUSI

Mastactva, prybory. Najpierš byli prybory (ornamenty) na hančarnych vyrabach. Ładnaja čaść znachodžanych u kurhanoch a haradziščach harškoŭ prybrana. Prybory byli gieometryčnyja: u bodački (kropki), nacinami ŭ jełačku, u kryvulki (zygzagi), u hustyja ŭciśnieńni-žałabki, taksama liniami prostymi a ŭ chvalki. Ciažarcy da viarcionaŭ byli z pryborami i biaz pryboraŭ. Prybirali j hrabiani; miž jinšaha, jany miavali prybor u trykutnik.

I sami tahačasnyja Biełarusy prybiralisia. Pryborami ŭ jich byli piarścionki (žukoviny) branzovyja a srebnyja, hałaŭnyja kołcy, branzalety, karali, zašpiłki i jinšyja. Piarścionki byli kolkich hatunkaŭ. Pašyranyja byli piarścionki, katorych adzin kaniec zahinaŭsia ŭ chormie litary S. Jinšaha hatunku piarścionki byli z volnymi kancami. I na piarścionkach byvali gieometryčnyja prybory. U hałaŭnych kołcach taksama adzin kaniec zahinaŭsia ŭ chormie litary S, abo kancy zachodzili adzin za adzin. Karali vyrablali z bronzy, serdaliku, iz škła. Branzalety — z bronzy.

Najoryginalniejšyja a najcharoššyja byli prybory ź miedzi a bronzy z prarezam i z amalaj (čyrvonaj a zialonaj). „U hetaj kultury najlepšym sposabam było raźviazana zadańnie apracavańnia hładkich źvierchaŭ u miadzianych vyrabach dy technika miadzianaha drotu. Pieršaje zadańnie raźviazanaje hetak: ładnyja roŭniadzi pavinny być

padzielenyja prarezam i prybranyja kolernaj emalaju". Chormy hetych vyrabaŭ byli razmavityja a pazarkija. Jany vykazujuć vyborny a dobrarodny smak majstroŭ. Heta byŭ apryčony biełaruski styl iz svajmi apryčonymi pryborami. Hetak vyrablali zašpiłki i jinšyja rečy.

Prybory vyrablali na miescu, u Biełarusi.

Handal byŭ jak u nutry kraju, tak i z zahranicaju. Praz handal zahraničny śvietčać znachodžanyja ŭ haradziščach arabskija a zachodnie-eŭropskija manety, skandynaŭskija pražki i jinšyja rečy.

Viera, pachoŭny abrad, kurhany

Biełarusy hetaje pary byli pahanami. Uvažali za bahoŭ sonca, małanku, viecier i jinš. Mieli apryčonyja śviatyni, dzie palili abroki (achviary) bahom. Aŭtary nasypali z čystaha račnoha piasku j abstaŭlali jich kamiennymi plitami. Vieryli ŭ tahaśvietnaje žyćcio j rupilisia, kab jano było dobraje. Dziela taho vialikuju ŭvahu zvaračali na pachoŭ niaboščykaŭ.

Byli try hałaŭnyja typy pachoŭnych abradaŭ. — Adzin iź jich nastupny. Niaboščyka ŭ śviatočnych uborach palili na kastru razam iz zbrojaj a snadzivami štadziennaha ŭžytku i hlinianym sudździam. Časta palili razam i žyviolinu niaboščykavu. Vieryli, što ciapło (ahoń) pieraniasieć usie spalenaje na tyj śviet, dzie niaboščyk i budzie jaho ŭžyvać, jak užyvaŭ na hetym śviecie. Popieł pa ŭmierłym razam iz vuhallam pieranosili na miesca pachovu, dzie časta kłali vialikaje ciapło (ahoń). Tady nasypali daŭhi kurhan udaŭžki ad 20-ch da 60-cioch i bolej metraŭ, a ŭšyrki ad 6-cioch da 10-cioch metraŭ, uvyški zvyčajna paŭtara metry. Nasypali kurhany vielmi akuratna. Schony jich raŭnavali. Kurhan naŭkoła abvodzili rovam. Hetkija byli daŭhija kurhany. Jany jošcieka abo paasobku, abo pa 3-5 razam, abo vialikimi hrudami (hrupami) da dvuch i bolej dziesiatkoŭ kurhanoŭ na adnym miescu. Taki hrud kurhanoŭ vyhladaje vielmi vialikasna. U daŭhich kurhanoch chavali nie adnaho, ale bolej niaboščykaŭ.

Nakšy byŭ druhi typ pachovu. — Na źvierchu ziamli, radziej u jamie, rabili tok iz čyrvonaje hliny. Na hlinu nasypali čysty biełY piasok. Heta była padściłka pad niaboščyka. Na padściłcy ŭ uzhałoŭju spalevali kuču sałomy j biarozavaha halla. Heta było paścielaj niaboščyku. La noh niaboščyka na padściłcy raskładali druhoje ciapło (ahoń). La noh taksama stavili ciapło iz žaram. Nad niaboščykam nasypali kupałapadobnuju naspu-kurhan iź biełavataje hliny a piasku. Nastupnaja naspa z čyrvonaje hliny była sklapieńniam

a ŭmacavańniam kurhana. Na viersie kurhana kala vialikaha ciapła rabili češć — dziady pa niaboščyku. Kurhan la podu abvodzili rovam. Paślej, zamiest źvierchu ziamli, kłali niaboščyka nižej źvierchu ziamli. Zdaralisia j pustyja kurhany, jich rabili zahinułym.

Trejcim typam pachovu byli kamiennyja mahiły. — Hety sposab chavać niaboščykaŭ Biełarusy prynieśli iz Zachodu, kali stul varočalisia; jon taksama byŭ vielmi pašyrany.

U 9-ym stahodździu byli siarod Biełarusaŭ adzinki chryścian, a ŭ 1-aj pałavicy 10-ha stahodździa byli j hrudki biełaruskich chryścian.

Miesty

Z časam u Biełarusi niekatoryja haradzišču razraślisia ŭ miesty — vialikija na tahačasnuju mieru. Hetak, na pačatku 10-ha stahodździa, a vidavočna ładnie raniej, byli miesty Karaścień u Dziarvian, Hniezdava ŭ smalenskich Kryvičoŭ la ciapierašniaha Smalensku (na miescu staroha Smalensku), Połacak u Pałačan, Ćmutarakań u sievierskaj koloni na paŭnočnym Kaŭkazie. Na pačatku 10-ha stahodździa było miesta Razań u Viacičaŭ. U druhoj čećvierci 10-ha stahodździa było ŭ Dziarvian vialikaje miesta Malin (40 kilometraŭ ad Karaścienia i 90 kilometraŭ ad Kijeva) la raki Iršy, stalica kniazia Mała. Pskoŭ byŭ miestam užo ŭ 8-ym stahodździu.

Dziela pryraŭnańnia adznačym, što ŭkrajinski Kijeŭ staŭsia miestam šmat paźniej. Kijeŭ jašče ŭ kancy X stahodździa byŭ nievaličkaj haravoj ćvierdziu, abyjmaŭ jon tolki miascovaść ciapierašniaha pahostu Dziesiacinnaje carkvy i jaje najbližšych akolicaŭ, tak što miescy, dzie paślej staŭ Michajłaŭski manastyr a Subor śv. Sofiji jašče byli „polam vonkach miesta". Mienavanyja, a mahčyma j niekatoryja jinšyja miesty biełaruskija (prykładam Aŭruč u Dziarvian) byli najstaršyja na Ŭschodzie Eŭropy.

U miestach byli bruki z taŭstych dziarvianych płachaŭ, lažačych ščytna adna la adnaje. U niekatorych miestach bruk byŭ iz zastyhłaha šumaŭja ad tapleńnia zialeznaje rudy.

Charaktar kultury biełaruskaje

Usia kultura biełaruskaja razhledžanaje pary była zachodniaja. Adna składovaja časć hetaje kultury była, kazaŭ toj, mižnarodna-zachodniaja, značycca takaja, katoraja była i ŭ jinšych narodaŭ Zachodniaje Eŭropy; siudy naležać vały haradziščaŭ z p a l e n a j h l i n y, piarścionki j hałaŭnyja kołcy iz zahinami na adnym kancu ŭ chormie litary S, pryniesieny z Centralnaje Eŭropy zvyčaj chavać niaboščykaŭ u kamiennych mahiłach, pryniesieny stul ža sposab vyrabu zia-

leznych rečaŭ i niekataryja jinšyja. Druhaja čaść biełaruskaje kultury była taksama kulturaju zachodniaha typu, ale ŭ vadroźnieńnie ad pieršaje čaści była vytvaram vyłučna biełaruskim; da hetaje kultury naleža kultura rečaŭ ź miedzi a bronzy z prarezam i z kolernaj emalaj, vyšmienavanyja pachoŭnyja abrady z naspaju kurhanoŭ j jinšyja. Centram oryginalnaj kultury biełaruskaj była prastora ad Połacku na zachodzie da Smalensku na ŭschodzie ŭłučna.

L i t a r a t u r a. Cehak-Hołuboviczowa H. — Słowiańsko-wareskie cmentarzysko kurhanowe koło Porzecza w powiecie dziśnieńskim (Przegląd archeologiczny, t. VI, 2-3). Jaje-ž — Słowiańskie cmentarzysko kurhanowe koło wsi Płatowo w powiecie i województwie Nowogródzkim (Ateneum Wileńskie, XIII — 1, 1938). Daŭhiała Źmitra — Novyja raskopy kala Homiela (Historyčna-Archieologičny Zbornik No. 1-šy Instytutu Biełaruskaje Kultury, u Miensku 1927). Dubinski S. — Raskopy Bancaraŭskaha haradzišča kala Miensku ŭ 1926 h., tam-ža. Lavdanskij A. — Niekotoryje dannyje o gorodiščach Smolenskoj gub. (Naučnyje izviestija, III — 3 Smolenskogo univiersitieta, 1926 goda). Laŭdanski A. i Palikarpovič K. — Da historyji zialeznaje pramysłovaści ŭ Biełarusi pa danych archieologiji (Savieckaja krajina, 1932 h., No. 5). Mongajt A. — Raskopki Staroj Riazani (Po sledam drevnich kultur. Drevniaja Ruś, 1953). Padin V. — Posielenija domongolskogo vriemieni v rajonie Trubčevska (KS IIMK, t. 23). Parchomienko V. — O proischoždeniji Rusi (Russkoje prošłoje, 1932, No. 4). Jaho-ž — U istokov russkoj gosudarstviennosti (8-11 vv.), u Leningradzie 1924. Rybakov B. — Stolnyj gorod Černigov i udielnyj gorod Vščiž (Po sledam drevnich kultur. Drevniaja Ruś, 1953). Serbaŭ Is. — Archieologičnyja raskopy ŭ vakolicach Miensku ŭ 1925 h. (Histor.-Archieol. Zb. No. 1 Instytutu Biełaruskaje Kultury, u Miensku 1927). Spicyn A. — Litovskije drevnosti. Stankievič J. — Šestovickije kurgany (KS IIMK, t. 21). Stankievič J. — Savieckaje chvalšavańnie historyji Biełarusi, b. 8-18 (cyt. praca). Tarakanova S. — a) Raskopki v Pskovie (KS IIMK, t. 17, 1947); b) Raskopki v Pskovskom Kriemle, tam-ža, t. 21; c) Raskopki drevniego Pskova, tam-ža, t. 27, 1949. Tarakanova S. i Tret'jakov P. hlań jašče ŭ raździele papiarednim. (D. b.).

AB DUŠY LUDZKOJ

(Katech. V)

II. Prykmietaj dušy jość rozum

Čym jość našaja duša i jakaja jana charošaja, paznajem, kali pryraŭnujem ludziej da žyvioły. Jakuju žyviołu znajecie najlapiej? (sabaku). Našto trymajem žyviołu? Prykładam sabaku? Ci sabaka viedaje, našto trymajem jaho? (nia viedaje). Čamu? (bo nia maje rozumu). Kali nia maje rozumu, nia moža dumać. Nia moža padumać, našto jaho Boh stvaryŭ, nia moža dumać, jaki dobry Pan Boh. Žyvioła nia viedaje hetaha. Vy, darahija, možacie dumać, jaki dobry Pan

Boh; možacie dumać ab tym, našto na ziamli prabyvajecie, ab tym, što treba Pana Boha lubić. Čamu možacie dumać? (bo majem rozum). Žyvioła nia maje rozumu, to j nia ŭmieje havaryć. Možna niekataryja ptuški navučyć kolki słoŭ, ale ptuški nia viedajuć, što havorać. Praŭdzivaj movy nijakaja žyvioła nikoli nie navučycca. Nie navučycca ličyć, čytać; nijakaja žyvioła nie zrazumieje, što 2 razy pa 2 budzie 4-ry, abo 3 razy pa 3 budzie 9. Vy vučyciesia čytać, pisać, ličyć i šmat jinšych pryhožych rečaŭ možacie navučycca. Čamu? (bo majem rozum). Chto daŭ vam rozum? (Pan Boh). Rozum to vialiki dar Božy.

Zručnaść žyvioły. — Niekataryja žyvioliny robiać vielmi ŭmieła; vyhladaje jak-by jany mieli rozum. Pščoły budujuć kletački da miodu tak dakładna j choraša, navat čałaviek nia moh-by lapiej zrabić. Naŭčonyja pryhladalisia da takich kletačkaŭ, jakija pščoły budavali, i pierakanalisia, što vielmi praktyčna, nia moža być lapiej. Skul heta pachodzić, što jany tak dakładna robiać? Jany sami nia viedajuć, čamu tak robiać, a nia inačaj, bo inačaj jany nia mohuć. Majuć takija imknieńni, katoryja zmušajuć, kab takim sposabam rabili. Niekataryja imknieńni majuć i pavuki; imknieńni zmušajuć jich, kab prali cienkaje pavučyńnie. Ptuški majuć imknieńni da budovy hniezdaŭ. Skul pachodzie toje imknieńnie? Ad kaho jaho atrymała žyvioła? Sam P. Boh jim daŭ pry jich stvareńniu. Boh daŭ jim imknieńni da taho, što jim patrebnaje, kab mahli žyć i razmnažacca. Dziela taho časami vyhladaje, jak-by žyvioliny mieli rozum, tak choraša jany štoś robiać, a taho nia viedajuć, čamu tak robiać, a nia inačaj. Takoje imknieńnie, jakim P. Boh abdaravaŭ žyviołu, zaviem imknieńniam naturalnym abo instynktam.

Žyvioła maje imknieńni naturalnyja abo instynkty, a my majem rozum. Svajim rozumam možam paznavać Pana Boha, paznavać, našto žyviem na ziamli; rozumam možam dumać ab usim; dziakujučy rozumu možam štoraz lapiej daskanalicca j vynachodzić niešta novaje. Daŭniej nia było čyhunkaŭ, samachodaŭ, samalotaŭ — ciapier heta zvyčajnyja rečy. Žyvioła nia moža palapšać svajich kletačkaŭ, hniezdaŭ, źmianiać jich; jak pierad 1000 hadami jany žyli, taksama j ciapier jany žyvuć. Čamu nia mohuć? (bo nia majuć rozumu, katory jość prykmietaj dušy). (Dalej budzie).

IZ ŽYĆCIA J DZIEJNAŚCI BIEŁARUSKAJE EMIGRACYJI

— **Biełaruskija Kulturna-Aśvietnyja viečary.** 25-ha studnia adbyŭsia ŭ Niu Jorku Kulturna-Aśvietny viečar, zładžany Biełaruska-Amerykanskim Źviazam. Na viečary była bahataja źmiestam čytań Dr. J. Stankieviča na temu: „Historyja Biełarusi doktara V. Ščarba-

kova". Aprača taho, była cikavaja „Žyvaja hazeta". 15 lutaha byŭ Kulturna-Aśvietny viečar taje-ž arhanizacyji ŭ Soŭt Ryveru; na jim Dr. M. Ščors mieŭ hruntoŭna apracavanuju čytań na temu: „Jak dajšło da stvareńnia Biełaruskaje savieckaje respubliki". Čytańnik pakazaŭ niaščyryja j kryŭdnyja dačynieńni rasiejskich balšavikoŭ da Biełarusi. 22-ha lutaha toj-ža Źviaz źładziŭ Kulturna-Aśvietny viečar u Niu Jorku, na katorym cikavuju čytań mieŭ Magistra L. Halak na temu: „Staraja j novaja francuskija konstytucyji". Na dvuch apošnich viečaroch žyvuju hazetu pravioŭ Dr. J. Stankievič. Biełaruska-Amerykanski Źviaz ładzie što miesiaca dva kulturna-aśvietnyja viečary — adzin u Niu Jorku, druhi ŭ Soŭt Ryveru (u stejcie Niu Džersi).

— **Biełaruski šlub.** — Šlub V. Pałanievića j M. Łysiučanki, 8-ha lutaha ŭ Niu Jorku, byŭ šlubam biełaruskim nia tolki dziela taho, što maładyja Biełarusy, ale j dziela taho, što byŭ u movie biełaruskaj. Šlub daŭ redaktar našaha časapisu, ksiondz Franciš Čarniaŭski. U časie šlubu ks. Čarniaŭski skazaŭ pabiełarusku pramovu, katoraja ludziom vielmi padabałasia. Adkazavali na pytańni j prysiahali maładyja taksama pabiełarusku. Heta zdaryłasia pieršy raz u katalickim kaściele ŭ Niu Jorku.

— **Iz „Zhurtavańnia Biełarusaŭ Kanady".** 8-ha lutaha sioleta adbyŭsia ahulny schod siabroŭ Zhurtavańnia Biełarusaŭ u Kanadzie (Londonski adździeł). U novy Prezydyjum ŭvyjšli Spadary: M. Šust — staršynia, V. Ivanoŭski — sakratar, A. Lamišeŭski — skarbnik; kantrolnyja Sp-ry: Arsień Monid, Mikałaj Dziamčuk i Mikoła Bubnovič. Tolki, na vialiki žal, našaje daktorstva ŭžo apošnija dva hady nie pajaŭlajecca na schodki, dziela čaho nie mahčyma pachvalicca pracaj. **„Londoniec".**

— **Na temu 41-ych uhodkaŭ Prahałašeńnia Niezaležnaści Biełarusi** budzie 22-ha sakavika biełaruskaje radyjovaje pieradańnie z Buffalo ŭ 5 hadz. 30 časinaŭ.

— **Składki na „Siaŭbit".** Za miesiac studzień pa 5 dalaroŭ dali: Sp-ni Janina Kachanoŭščycha, Maryja Stankievičycha i Sp. J. Janučonak. Jany-ž — usie troje — i za luty dali pa 5 dal.

Padpisku prysłali Sp. Br. Daniłovič 3 dal., Sp. A. Markievič 2 dal., Sp-va V. Ivanoŭskija 2 dal.

Redakcyja ŭsim ščyra dziakuje.

Vydaviec-Redaktar: Ksiondz Franciš Čarniaŭski
Publisher-Editor: Rev. Francis Czerniawski

Printed by „LUNA", 77 St. Marks Pl., New York, N. Y.

(Praciah z 2-oje bač. vokładki)

the vowel is not pronounced; it only indicates softness of the preceding consonant.

Što kamu na ŭmie, toj toje daŭbie. Paviej, vietru, paviej, vietru, z vysokaha haju. Pieršy blin sabaku. Słavien bubien za harami, a ŭ nas, dyk roŭny z nami. Jazyk — pahanaje miasa. Patrebien, jak sabaku piataja naha. Vyskačyŭ, jak Pi ip z kanapiel. Voŭk i ličanaje biare. Jim jak u raju žyviecca. Čyrvony koler, vinny smak, kamienna serca, čamu tak? (Zahadka). Išoŭ vialiki doždž. Pahnali karovy na vieras. Viadrom nasili vadu. Biarezavyja drovy dobra hareli. Pasadžu ja rutu, miatu. Chatu miali vienikam. Vierka čytała biełaruskuju knižku. Haspadar zmałoŭ žyta ŭ viatraku. Biarno parezali na doški. Ptuški chorosza piajali. Kupcy pajechali da miesta. Hanula viła vianki z krasak. Piatuch piajaŭ a poŭnačy. Mierniki mierali pole.

ń vymaŭlajecca padobna da **n**, ale miakka. ń, miž jinšaha, jo ŭ hetakich słovach: **koń, kamień, hrebień**. Koń bieh borzda. Vialiki pień, dy durań. Pastuchi kłali ahoń. Słoń vialikaja žyvioła. Młynar kupiŭ žarnavy kamień. Koń byŭ nakryty huńkaju. Šeršań kusajecca. Sińkaju sinili chusty. Kiń svaje huli! Sažań takaja miera. Vyrasła hustaja ruń. Aleń i łań žyvioła. Kapač vykapaŭ kopań. Čytańnik mieŭ čytań. Kazańnik kazaŭ kazań. Remień, kremień, zdań.

Kali huk **ń** stajić pierad **a, o, u, e,** dyk tady, zamiest **ń,** pišacca **ni: nieba, niuch; i,** katoraje stajić pamiž **n** i samahukam, nie vymaŭlajecca, a tolki pakazuje, što tut **n** treba vymaŭlać jak **ń**.

If sound **ń** is followed by **a, o, u, e,** we write **ni** instead of **ń**: **nieba, niuch.** This **i** between the n and the vowel is not pronounced; it only indicates, that **n** is to be pronounced here as **ń.**

Dniapro j Nioman biełaruskija reki. Jak huknieš, tak i adhukniecca. Jak jem, to hłuch i niem. Nie hani kania dubcom, a hani aŭsom. Jeŭ by ratok, kab pryniaŭ žyvatok. Hora vytryvaješ, a roskašy nie. Chto čym vajuje, ad taho hinie. Vyras do nieba, a durań jak treba. **Niama służki dla pastuški.** Nichto nia viedaje, jak chto abiedaje. Abiedaŭ, a žyvot nia viedaŭ. Adnamu i ŭ kašy nia sporna. Z Boham nia bicca. Na **niebie była čyrvań.**

Kali pa **ń** jo huk **i**, dyk, zamiest ń, pišacca **n** (ale vymaŭlajecca **ń**): koni, pni, akuni, nitka. Šmat prykładaŭ jo vyšej la jinšych hukaŭ.

ć vymaŭlajecca padobna da **c,** ale miakka. **ć** jo, prykładam, u słovach **baćka, ćviet.**

(Dalej budzie)